

„POD SJENOM KRILA“

Trogirska komuna za vrijeme venecijanske uprave 1420. – 1797.

Zbornik radova znanstvenoga skupa

Trogir, 4. – 5. 11. 2021.

“UNDER THE SHADOW OF THE WINGS”

Trogir Commune under the Venetian Rule 1420 – 1797

Proceedings of the Scientific Conference

Trogir, 4th and 5th of November 2021

BIBLIOTEKA *HRVATSKA POVJESNICA* – ZBORNICI RADOVA
SERIES *HRVATSKA POVJESNICA* – CONFERENCE PROCEEDINGS

Nakladnik / *Publisher*

Muzej grada Trogira / Trogir City Museum
Hrvatski institut za povijest / Croatian Institute of History

Za nakladnika / *For the publisher*

Fani Celio Cega, Miroslav Akmadža

Urednice / *Editors*

Lujana Paraman, Irena Benyovsky Latin, Fani Celio Cega

Lektura / *Language editor*

Antonija Sikavica

Prijevod / *Translation*

Marina Schumann

Korektura / *Proofreading*

Urednice i autori / *Editors and authors*

Recenzenti / *Reviewers*

Ivan Majnarić (Sveučilišni odjel za povijest Hrvatskog katoličkog sveučilišta /
University department of History, Catholic University of Croatia)
Ana Šverko (Institut za povijest umjetnosti – Centar Cvito Fisković /
Institute of Art History – Cvito Fisković Centre)

Računalni slog / *Layout*

Sveučilišna tiskara d.o.o., Zagreb

Tisak / *Printed by*

Sveučilišna tiskara d.o.o., Zagreb

Naklada / *Print run*

xxx

Slika naslovnice / *Cover photo*

Views of Dalmatia, Montenegro, Albania and Corfu, 1891: 004 (Getty Research Institute,
Special Collections: Pierre de Gigord collection of photographs of the Ottoman Empire
and the Republic of Turkey. Series II. Albums of various formats; ID: 96.R.14 (bx.98a))

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i
sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem xxxxxxxxx.

CIP catalogue record available in the Online Catalogue of the
National and University Library in Zagreb as xxxxxxxxx.

ISBN (HIP) 978-953-8335-54-9

ISBN (MGT) 978-953-7677-40-4

Objavlivanje ove knjige dio je projekta „TOPOS – Topografija vlasti: istočnojadranski gradovi u srednjovjekovnim prostorima vlasti“ Hrvatske zaklade za znanost (HRZZ-IP-2019-04-2055), a omogućeno je sredstvima Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske, Splitsko-dalmatinske županije i Grada Trogira.

The publication of this book is a part of the Croatian Science Foundation project “TOPOS – Topography of Power: Eastern Adriatic Cities in Medieval Spheres of Power” (CSF-IP-2019-04-2055) and was co-funded by the Ministry of the Science, Education and Youth of the Republic of Croatia, the Split-Dalmatia County and the City of Trogir.

**„POD SJENOM KRILA“
Trogirska komuna za vrijeme
venecijanske uprave 1420. – 1797.**

Zbornik radova znanstvenoga skupa
Trogir, 4. – 5. 11. 2021.

“UNDER THE SHADOW OF THE WINGS”

**Trogir Commune under
the Venetian Rule 1420 – 1797**

Proceedings of the Scientific Conference
Trogir, 4th and 5th of November 2021

MUZEJ TROGIR
GRADA TOWN
TROGIRA MUSEUM

H R V A T S K I
i n s t i t u t z a
P O V I J E S T

Trogir – Zagreb
2024

SADRŽAJ / CONTENTS

PREDGOVOR <i>FOREWORD</i>	VII
USPOSTAVA MLETAČKE VLASTI U TROGIRU 1420. GODINE: IZMEĐU „LOKALNE“ DINAMIKE I „GLOBALNIH“ PROCESA <i>THE ESTABLISHMENT OF VENETIAN RULE IN TROGIR IN 1420: BETWEEN “LOCAL” DYNAMIC AND “GLOBAL” PROCESSES</i> <i>Ante Bećir</i>	1
VENECIJA I TROGIR PRIJE I POSLIJE 1420.: UTJECAJ NA URBANE PROMJENE <i>VENICE AND TROGIR BEFORE AND AFTER 1420: IMPACT ON URBAN CHANGE</i> <i>Irena Benyovsky Latin</i>	41
STARI ZAKONI, NOVO DOBA: TROGIRSKI STATUT IZ 1708. GODINE <i>OLD LAWS, NEW AGE: THE TROGIR STATUTE FROM 1708</i> <i>Tomislav Popić</i>	103
ODNOSI TROGIRANA I SPLIĆANA U PRVIM DESETLJEĆIMA MLETAČKE VLASTI NA ISTOČNOM JADRANU <i>RELATIONS BETWEEN TRAGURLIANS AND SPALATANS IN THE FIRST DECADES OF VENETIAN RULE OVER THE EASTERN ADRIATIC</i> <i>Tonija Andrić</i>	125
„TURCI“ – OTIMAČI DJECE U OKOLICI TROGIRA <i>“TURKS” – CHILD ABDUCTORS IN THE TROGIR DISTRICT</i> <i>Krešimir Kužić</i>	147

TROGIRANI U MLETAČKIM PREKOJADRANSKIM KOPNENIM POSTROJBAMA U 18. STOLJEĆU <i>TRAGURIANS IN VENETIAN TRANS-ADRIATIC LAND FORCES DURING THE 18th CENTURY</i> <i>Lovorka Čoralić, Filip Novosel</i>	203
KAŠTEL KAMERLENGO U TROGIRU I MLETAČKE PRIMORSKE VOJARNE U DALMACIJI <i>THE KAMERLENGO FORTRESS IN TROGIR AND VENETIAN MARITIME GARRISONS IN DALMATIA</i> <i>Stanko Piplović</i>	233
PRILOG REKONSTRUKCIJI IZVORNOGA IZGLEDA KAŠTELA KAMERLENGO U TROGIRU <i>A CONTRIBUTION TO THE RECONSTRUCTION OF THE ORIGINAL APPEARANCE OF THE KAMERLENGO FORTRESS IN TROGIR</i> <i>Ivo Vojnović</i>	259
ULOGA MLETAČKIH VLASTI I LOKALNOGA STANOVNIŠTVA U OBNOVI TROGIRSKIH MOSTOVA U 18. STOLJEĆU <i>THE ROLE OF THE VENETIAN AUTHORITIES AND THE LOCAL POPULATION IN REBUILDING TROGIR'S BRIDGES IN THE 18th CENTURY</i> <i>Darka Bilić</i>	293
OPREMLJENOST KUĆA U SPLITU I TROGIRU ZA VENECIJANSKE UPRAVE U 18. STOLJEĆU <i>HOUSE FURNISHING IN SPLIT AND TROGIR DURING THE 18th-CENTURY VENETIAN RULE</i> <i>Fani Celio Cega</i>	321
POPIS AUTORA <i>LIST OF CONTRIBUTORS</i>	347

PREDGOVOR

FOREWORD

Na tragu obilježavanja važnih obljetnica trogirske povijesti Muzej grada Trogira u suradnji s Hrvatskim institutom za povijest u Zagrebu koncem 2021. godine upriličio je mrežni znanstveni skup „*Pod sjenom krila*“. *Trogirska komuna za vrijeme venecijanske uprave 1420. – 1797.*, čije je održavanje godine 2020. – u godini same 600. obljetnice dolaska Trogira pod mletačku upravu – moralo biti odgođeno zbog pandemije. Od četrnaest izlaganja predstavljenih na skupu, zajedničkim uredničkim i autorskim radom organizatora i sudionika, njih deset pretočeno je u znanstvene radove koji se tri godine kasnije predstavljaju u ovome zborniku.

Trogir, grad najduže kontinuirane urbane povijesti na istočnome Jadranu, gotovo je četiristo godina bio pod upravom Serenissime. Razdoblje je to obilježeno oblikovanjem grada i njegove arhitekture, prisutnošću mletačke politike i administracije, gospodarskim, kulturnim i demografskim promjenama, opasnostima i ratovima na moru i kopnoj granici, epidemijama kuge i malarije te sušnim godinama.

Iako je Venecija od početka 11. stoljeća pokazivala snažan interes za istočni Jadran, tek je krajem drugoga desetljeća 14. stoljeća imala čvršću (ali ipak kratkotrajnu) vlast nad ovim područjem. Naspram aspiracija Venecije i drugih velikih sila (Ugarsko-hrvatskoga Kraljevstva, hrvatskih velikaša iz zaleđa i drugih), Trogir u razvijenoj srednjem vijeku gradi svoju autonomiju i komunalni sustav. Početkom 15. stoljeća bitno se mijenjaju teritorijalno-političke okolnosti: Venecija je u 15. stoljeću bila bez konkurencije na Jadranu. Otpor mletačkoj vlasti u Trogiru završio je višednevnom opsadom i bombardiranjem grada te konačnom predajom mletačkomu kapetanu Pietru Loredanu 22. lipnja 1420. godine.

SUB UMBRA ALAR(um) MEAR(um) PROTEGAM – „*Pod sjenom svojih krila štitim (ovaj grad)*“ natpis je na knjizi lava sv. Marka, reljefne ploče pronađene 2005. godine u trogirskoj *foši*, čije se autorstvo pripisuje Nikoli Fiorentincu i za koju je izvjesno da je od oko 1470. godine do izgradnje nove sjeverne obrambene linije grada za vrijeme mletačko-turskoga Kandijskog rata (1646. – 1669.) stajao na starim kopnenim Vratima od mosta (*Porta pontis*) ili u njihovoj blizini podsjećajući „državne neprijetelje“ na odanost novim gospodarima grada. Ovaj je natpis – jednako kao i onaj na Fiorentinčevu retblu Pravde u komunalnoj loži (uništen 1932. godine) – jedinstven među sačuvanim

državnim amblemima na teritoriju Republike svjedočeci o tome kako je otpor mlečkomu osvajanju Dalmacije bio dugo pamćen i nikada potpuno zaboravljen.

Promjene koje je uvela mletačka vlast definirale su okvir političkih, društvenih, gospodarskih i kulturnih obrazaca u Trogiru sve do konca 18. stoljeća. Stoga je naglasak ovoga skupa bio na pojašnjenju pojedinih segmenata, ne toliko političkoga, koliko društvenoga života, komunalne i privatne svakodnevice – s obzirom na to da je taj aspekt trogirске povijesti još uvijek nedovoljno istražen. Sudionici su u tome uspjeli temeljeći svoja izlaganja na recentnim arheološkim, konzervatorskim i arhivskim istraživanjima, dakako u usporedbi s do sada poznatim podacima. Neupitno su ukazali na važnu ulogu Trogirana – kao jedne od najbrojnijih hrvatskih regionalnih skupina u mletačkim prekomorskim postrojbama – kao i na velika ulaganja u gradski obrambeni sustav, što je predstavljalo neophodan korak u obrani života i imovine te kršćanske kulture življenja. U graditeljskim zahvatima na gradskim obrambenim sustavima priloge je osiguravalo mahom domaće građanstvo. U zaleđu dalmatinskih gradova – neprestanim nadiranjem Osmanlija, otimanjem domaćega stanovništva, poglavito djece i njihovim odvođenjem u Tursku i druge dijelove tadašnjega Osmanskog Carstva – sve se više ugrožavala zapadna kultura. Primjer Trogira i Trogirana u obrani svojega teritorija i očuvanju tekovina zapadne civilizacije ostaje tako trajno zabilježen.

Prilozi u ovome Zborniku dali su svoj obol u prepoznavanju do sada nepoznatih činjenica o četiri stoljeća upravljanja Venecije, od početaka mletačke vlasti i uloge utvrda pa do ilustracije života u gradskim kućama, dokazujući kako je Trogir bio i ostao grad europske kulture.

Urednice